

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

199

Vragen van de leden **Sjoerdsma** en **Pia Dijkstra** (beiden D66) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *mensenrechtenschendingen in Rusland* (ingezonden 18 september 2013).

Antwoord van Minister **Timmermans** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 10 oktober 2013).

Vraag 1

Kunt u aangeven hoeveel gesprekken en acties door Nederland en de EU zijn ondernomen tegen de anti-homo en NGO-wetgeving van Rusland? Hoe beoordeelt u de effectiviteit van de tot nu toe gevoerde gesprekken en ondernomen acties tegen de anti-homo- en NGO-wetgeving van Rusland door Nederland en de EU?

Antwoord 1

Vanaf het moment dat wetgeving inzake NGO's (buitenlandse financiering en betiteling als «buitenlands agent») en de zogenoemde «anti-homopropagandawet» aan de orde zijn, hebben Nederland en de EU herhaaldelijk hun zorgen tegenover Rusland kenbaar gemaakt. Het onderwerp wordt door de premier, door de minister van Buitenlandse Zaken, alsmede wanneer relevant door andere bewindslieden bij gesprekken met Russische collega's opgebracht.

In EU-verband vormen de door de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) vastgestelde richtsnoeren («*guidelines to promote and protect the enjoyment of all human rights by LGBTI persons*») het raamwerk voor het handelen van EU-delegaties en ambassades van de EU-lidstaten. EU Hoge Vertegenwoordiger Catherine Ashton heeft op 30 januari 2013, mede op verzoek van Nederland, een verklaring afgegeven inzake de anti-homopropagandawet en op 26 maart 2013 in een verklaring haar zorgen uitgesproken over de NGO wetgeving en de onderzoeken bij NGO's. Ook in de mensenrechtenconsultaties tussen de EU en Rusland zijn hierover van EU-zijde zorgen uitgesproken. Bij de eerstvolgende bespreking in de RBZ waar Rusland op de agenda staat zal Nederland de mensenrechtensituatie in Rusland in brede zin aan de orde stellen.

De ontwikkeling van de mensenrechtensituatie in Rusland baart Nederland zorgen. Deze negatieve ontwikkeling is al enige tijd gaande. Dialoog en samenwerking zijn de effectiefste elementen waarmee Nederland kan bijdragen aan verbetering van de mensenrechten. Nederland beschouwt het bilaterale jaar als een mogelijkheid voor een intensivering hiervan.

Vraag 2

Bent u van mening dat er voldoende juridische basis is om een statenklacht bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in te dienen tegen Rusland? Zo ja, bent u bereid om een statenklacht in te dienen? Wat is hierbij uw afwegingskader?

Antwoord 2

Een statenklacht is een bijzonder zwaar middel dat in uitzonderlijke gevallen en in laatste instantie wordt ingezet. Nederland wil inzetten op brede internationale aandacht en dialoog over de wetgeving en de positie van de LHBT-gemeenschap in Rusland in plaats van een bilateraal proces te entameren met de daaruit voortvloeiende verharding van standpunten. Daarbij kan worden gedacht aan politieke steun aan de Commissaris Mensenrechten van de Raad van Europa, het agenderen van het kritische rapport van de Venetiëcommissie over (onder meer) de Russische LHBT-wetgeving, het toezicht op de naleving door de Russische regering van de Hofuitspraak in de zaak Alekseyev tegen Rusland, contact met de secretaris-generaal van de Raad van Europa, bespreking in de Human Dimension Implementation Meeting van de OVSE, alsmede bilaterale en EU-initiatieven.

Vraag 3

Bent u van mening dat er voldoende juridische basis is om krachtens artikel 8 van het statuut van de Raad van Europa een schorsingsprocedure in gang te zetten? Zo ja, bent u bereid hiervoor het initiatief te nemen en draagvlak te creëren bij de andere lidstaten? Wat is uw afwegingskader bij het al dan inzetten van een schorsingsprocedure?

Antwoord 3

De in artikel 8 vastgelegde schorsingsprocedure is een zeer zwaar middel, dat tot op heden nooit is gebruikt. Slechts één keer is met deze schorsingsprocedure bedreigd, namelijk in het geval van Griekenland na de militaire coup. Dat heeft geleid tot tijdelijke uittreding van Griekenland uit de Raad van Europa. Het in gang zetten van de schorsingsprocedure tegen Rusland ligt niet voor de hand.

Nederland zet consequent andere mogelijkheden en instrumenten in om Rusland er op te wijzen dat het in strijd handelt met zijn internationale verplichtingen (zie antwoord vraag 2). Hierbij wordt de voorkeur gegeven aan voortzetting van de dialoog boven het starten van procedures die tot minder mogelijkheden leiden om de situatie van de mensenrechten in Rusland bespreekbaar te maken en te werken aan verbetering.

Vraag 4

Hoe staat u tegenover de maatregel van schorsing van Russische parlementariërs door de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa?

Antwoord 4

Het is niet aan het kabinet te treden in overwegingen binnen de Parlementaire Assemblee met betrekking tot een mogelijke schorsing van Russische parlementariërs. Eerder, in 2000, heeft de Parlementaire Assemblee zelf overwogen dat de situatie in Rusland beter in dialoog kon worden verbeterd dan in een situatie waarin de banden zijn doorgesneden. Binnen het Comité van Ministers heeft Nederland een sterke voorkeur om de dialoog met Rusland open te houden, omdat dat de beste manier is om te komen tot verbetering van de mensenrechtensituatie in Rusland.

Vraag 5

Bent u bereid om een EU-resolutie tegen Rusland door de VN-Mensenrechtencommissie te entameren?

Antwoord 5

Voor indiening van een resolutie in de VN-Mensenrechtenraad of in de Derde Commissie van de Algemene Vergadering van de VN is onvoldoende steun. De EU maakt gebruik van andere mogelijkheden om in multilateraal verband de Russische mensenrechtensituatie kritisch aan de orde te stellen. Een goed voorbeeld daarvan is de meest recente EU-verklaring van 17 september in de VN-mensenrechtenraad, die mede dankzij Nederlandse inbreng tot stand

kwam. In de verklaring roept de EU Rusland op de vrijheid van meningsuiting, vergadering en bijeenkomst te garanderen voor NGOs en mensenrechtenverdedigers. Daarnaast spreekt de EU grote zorg uit over het effect van de anti-propagandawetgeving op de rechten van LHBT in Rusland. Tot slot roept de EU Rusland op de rechten van iedereen te respecteren en actief te streven naar een betere positie van minderheden in de Russische maatschappij. Tijdens de Universal Periodic Review (UPR) dit voorjaar – waar Rusland aan de orde kwam – hebben EU-lidstaten eveneens hun zorgen opgebracht. Nederland heeft Rusland o.a. vragen gesteld over en aanbevelingen gedaan t.a.v. LHBT-rechten en mensenrechtenverdedigers.

Vraag 6

Welke andere middelen heeft Nederland tot zijn beschikking om Rusland te beïnvloeden? Welke overweegt u in te zetten?

Antwoord 6

Zie het antwoord op vraag 2.